

Sygn. akt I C 1506/11

WYROK

W IMIENIU RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 stycznia 2013r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu Wydział I Cywilny

w składzie :

Przewodniczący : SSO Adam Maciński

Protokolant : Robert Purchalak

po rozpoznaniu w dniu 21 stycznia 2013r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z powództwa M. D.

przeciwko Skarbowi Państwa – (...)w J., (...)w L., (...)we W., (...)w K., (...) w W.

o zapłatę

I. powództwo oddala;

II. nie obciąża powoda kosztami procesu.

UZASADNIENIE

Powód M. D.wniósł o zasądzenie na swoją rzecz od strony pozwanej Skarbu Państwa – (...)w J., (...)w L., (...)we W., (...)w K.oraz (...) w W.kwoty 80.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu powód wskazał, że domaga się zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych, gdyż strona pozwana nie zapewniła mu należytych warunków odbywania kary pozbawienia wolności. W jednostkach penitencjarnych tj. (...)w J., (...)w L., (...)we W., (...)w K.oraz (...) w W.przebywał on w latach 2004 – 2011. W okresie tym osadzony był w celach przeludnionych, w których na jednego skazanego przypadała powierzchnia poniżej 3 m². Nadmierne przeludnienie powodowało zaś brak odpowiedniej ilości wyposażenia znajdującego się w celach tj. stołów, szafek, taboretów. To z kolei utrudniało spożywanie posiłków, przechowywanie naczyń i żywności, sporządzanie korespondencji urzędowej i osobistej. W celach panowały też niewłaściwe warunki sanitarno – bytowe. Brak było odpowiedniej wentylacji, oświetlenia i ogrzewania. Ze ścian odpadał tynk i farba. W celach występowało robactwo. Brakowało środków do utrzymania higieny osobistej oraz środków czystości. Ponadto – z uwagi na przeludnienie - utrudniony był też dostęp do biblioteki, świetlicy oraz zajęć kulturalno – oświatowych. Zarzucił także, iż funkcjonariusze służby więziennej w sposób przedmiotowy traktowali osadzonych.

Powód wskazał dalej, iż powyższe warunki odbywania kary, a w szczególności panujące w celach przeludnienie naruszały z zaś jego dobra osobiste - chociażby prawo do godności i prywatności, co winno tu skutkować odpowiedzialnością Skarbu Państwa w oparciu o art. 417 k.c. oraz postanowień Konstytucji RP. Działania te naruszyły ponadto postanowienia ratyfikowanej przez Polskę Europejskiej Konwencji o Zapobieganiu Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu.

Z tych też i względów wniósł jak powyżej.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana Skarb Państwa – (...)w J., (...)w L., (...)we W., (...)w K. oraz (...) w W. wniosła o oddalenie powództwa w całości.

W uzasadnieniu, w pierwszej kolejności, podniosła zarzut przedawnienia roszczeń dochodzonych przez powoda, a związanych z jego pobytami w (...)w J., (...)we W. oraz (...)w K.. Dalej zaś wskazała, że żądanie powoda nie ma jakichkolwiek podstaw tak faktycznych, jak i prawnych. Podniosła, że powód w żaden skuteczny sposób nie tylko nie wykazał domniemanej szkody, jej wysokości, czy też bezprawności działania strony pozwanej. Zarzuciła, że nie jest prawdą jakoby w czasie pobytu w (...)w L. oraz (...)w W. powód przebywał w niewłaściwych warunkach bytowych oraz by w tym czasie wyrządzono mu jakąś jakąkolwiek szkodę lub krzywdę. Warunki socjalno – bytowe panujące w tychże jednostkach penitencjarnych odpowiadały bowiem przepisom prawa, a w szczególności rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 17.10.2003r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Przyznała, iż podczas przedostatniego pobytu w (...)w W. oraz pobytu (...) w L. powód mógł czasowo przebywać w celach, w których powierzchnia mieszkalna na jednego osadzonego była mniejsza niż 3 m², ale działo się to na podstawie decyzji dyrektora jednostki i zarządzenia sędziego penitencjarnego. Od decyzji powyższych powód zaś się nie odwołał.

Z tych też i względów wniosła jak powyżej.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód M. D. ma 36 lat.

Powód przebywał w (...) w J.w okresach : od 03.06.2004r. do 01.07.2004r., od 16.09.2004r. do 31.03.2005r., oraz od 21.09.2006r. do 15.10.2008r.

Powód przebywał w (...) w K.w okresie : od 31.03.2005r. do 12.10.2005r.

Powód przebywał w (...) we W.w okresach : od 01.02.2004r. do 03.06.2004r, od 01.07.2004r. do 16.09.2004r. oraz od 12.10.2005r. do 13.09.2006r.

Powód przebywał w (...) w L.w okresie : od 10.05.2010r. do 19.08.2010r.

Powód przebywał w (...) w W.w okresach : od 13.02.1998r. do 18.11.1998r., od 15.10.2008r. do 06.11.2009r., od 09.03.2011r. do dnia złożenia pozwu.

(bezsporne)

Powód pozew złożył w dniu 6 grudnia 2011r.

(dowód : koperta k. 6)

W czasie pobytu powoda w (...)w L. oraz pobytu powoda (...) w W.w okresie od 15.10.2008r. do 06.11.2009r. - w jednostkach tych panowało przeludnienie. Powód w niektórych okresach przebywał w celach, w których na jednego osadzonego przypadało mniej aniżeli 3 m². O fakcie tym administracja powyższych jednostek informowała na bieżąco Sąd Penitencjarny.

(dowód : fakt przyznany przez stronę pozwaną k. 32

fakt znany sądowi z urzędu

przesłuchanie powoda k. 166)

Cele, w których przebywał powód w (...) w W.w powyższym okresie (październik 2008r. – listopad 2009r) były standardowo wyposażone w sprzęt kwaterunkowy (łóżko, stół, szafka taboret itp.).

Środki higieny uzupełniane były i są w cyklach miesięcznych (mydło, papier toaletowy nożyk do golenia, pasta do zębów itp.). Skazani otrzymują także środki chemiczne niezbędne do utrzymania czystości w celach (pasta do podłogi, płyn do WC itp.). Obowiązek utrzymania czystości w celach spoczywa na samych osadzonych. Cele w których przebywał powód posiadały wydzielony kącik sanitarny, w którym znajdowała się toaleta i sprzęt do utrzymania czystości.

Wszystkie cele mieszkalne w (...) w (...) SAwyposażone są w wentylację grawitacyjną. W czasie dotychczasowej kontroli stwierdzono, że przewody kominowe są drożne i wykazują ciąg kominowy.

Przeprowadzona przez (...)Inspektora Sanitarnego w W.kontrola cel mieszkalnych w (...) w W.nie wykazała nieprawidłowości ich stanu sanitarno – technicznego. W wyniku kontroli stwierdzono natomiast, iż w celach wykonuje się pranie i suszenie odzieży osadzonych, a kąpiki sanitarne są wykorzystywane do kąpeli. Powoduje to, że pomimo działającej wentylacji, istnieje nadmierne zawilgocenie pomieszczeń, a w konsekwencji dochodzi do uszkodzenia powierzchni ścian (odpadająca farba, tynk).

W (...) w W.na bieżąco przeprowadzana była i jest dezynsekcja pomieszczeń, w tym cel mieszkalnych, w przypadku wystąpienia insektów. Skazani mają obowiązek zgłaszania o wystąpieniu insektów w celach oddziałowemu lub wychowawcy.

W (...) w W.wielokrotnie dokonywano badań oświetlenia sztucznego w celach mieszkalnych. Natężenie oraz równomierność oświetlenia we wszystkich celach było zaś zgodne z wytycznymi do projektowania Zakładów Karnych i Aresztów Śledczych.

(...)w W.zaopatrywany jest w energię ciepłą na cele grzewcze z kotłowni lokalnej zasilanej gazem z sieci gazowniczej. Kotłownia wyposażona jest w automatykę. Sprawia to, że jeśli na zewnątrz budynku temperatura się obniża, to automatycznie rośnie temperatura w instalacji i na grzejnikach w taki sposób, aby utrzymać temperaturę na poziomie 20 stopni Celsjusza

W (...) w W.w świetlicy centralnej znajdują się boiska do piłki siatkowej, koszykowej, nożnej oraz sprzęt do tenisa stołowego. Skazani mogą korzystać z powyższej świetlicy 7 dni w tygodniu zgodnie z rozkładem zajęć sportowych.

W jednostce tej działają także koła zainteresowań : zespół muzyczny, zespół redakcyjny gazety „(...)”, zespół literacki (...), klub filmowy, redakcja telewizji (...)Istnieje także radiowęzeł transmitujący program radiowy jaki i audycje własne.

Skazani odbywający karę pozbawienia wolności w tejszej jednostce mają również dostęp do zakładowej biblioteki. Księgozbiór liczy zaś 13.658 woluminów. Każdy ze skazanych ma także zapewniony dostęp do aktualnych aktów prawnych, które znajdują się w zakładowej bibliotece.

Pozwany w podczas pobytu w (...) w W.traktowany był przez administrację jednostki tak jak wszyscy osadzeni – zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz poszanowaniem jego praw.

(dowód : pismo Dyrektora (...) w W.k. 45 - 50

pismo (...) w W. w aktach sprawy I C 886/10

fakty znane sądowi z urzędu)

Cele, w których przebywał powód w (...) w L.zaopatrzone są w niezbędny sprzęt kwaterunkowy określony w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 17.10.2003r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych.

Po dokonanych w 1997 roku remoncie jednostki, wszystkie cele stolarkę okienną PCV. Zamontowane w celach okna posiadają możliwość dodatkowego rozszczelnienia, co wpływa na polepszenie wentylacji w pomieszczeniu. W celach wymieniono także instalację wodo – kanalizacyjną oraz grzewczą. Każda z cel mieszkalnych jest wyposażona w kratkę wentylacyjną. Okna cel w (...) w L.wyposażone są w kratę okienną i siatkę zabezpieczającą. Urządzenia te nie wpływają na pogorszenie stanu oświetlenia celi.

Środki czystości wydawane są zgodnie z przywołanym powyżej rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości.

Każdy osadzony w ramach swojej grupy wychowawczej może korzystać z zajęć kulturalno – oświatowych organizowanych na terenie aresztu. Każdy z osadzonych ma zapewniony także dostęp do obowiązujących aktów prawnych, które udostępniane są przez wychowawcę oddziału.

W trakcie pobytu w (...) w L., powód nie składał skarg na niewłaściwe traktowanie go przez funkcjonariuszy Służby Więziennej.

(dowód : pismo Dyrektora (...) w L.k. 93 - 94

fakty znane sądowni z urzędu)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż większość zgłoszonych przez powoda roszczeń była tu przedawniona. Dotyczy to zadośćuczynienia za ewentualne naruszenie dóbr osobistych powoda w trakcie jego osadzenia w (...)w J., (...)we W., (...)w K.oraz osadzenia go w (...)w W.w okresie od lutego 1998r. do listopada 1998r. Od chwili, w której powód jako poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia tj. od czasu opuszczenia przez niego powyższych (...)i (...) do dnia złożenia pozwu (6 grudnia 2011r.) upłynął już bowiem okres trzech lat (art. 442¹ § 1 zd. 1 k.c.). Stąd też i podniesiony w tymże zakresie przez stronę pozwaną zarzut należało uznać tu za zasadny.

Odnieść zetem się należało do roszczeń powoda dotyczących jego osadzenia w (...)w L.oraz osadzenia go w (...) w W.w okresie od 15.10.2008r. do 06.11.2009r. oraz od 09.03.2011r. 06.12.2011r. (data złożenia pozwu).

Powód wywodził powyższe roszczenie przede wszystkim z faktu naruszenia tu przez stronę pozwaną jego prawa do odbywania kary pozbawienia wolności w godnych i humanitarnych warunkach, w szczególności przez osadzenie go w przeludnionych celach.

W myśl art. 417 k.c., za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Powołany przepis określa podmiot odpowiedzialny za niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej (w niniejszej sprawie – Skarb Państwa) oraz podstawę jego odpowiedzialności (naruszenie prawa). Szczegółowe przesłanki odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych oraz zakres przysługujących z tego tytułu roszczeń określają natomiast przepisy art. 23 – 24 i 448 k.c.

Zgodnie z art. 23 k.c., dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Osoba, której dobra osobiste zostały naruszone, może, na zasadach przewidzianych w kodeksie, żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na

wskazany cel społeczny (art. 24 § 1 zd. 3 k.c.). W razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia (art. 448 k.c.).

Odnosząc powyższe regulacje do stanu faktycznego niniejszej sprawy, należy zauważyć, że przeludnienie panujące w (...)w L.oraz w (...) w W.w latach 2008 - 2010 jest faktem nie tylko znanym Sądowi z urzędu, ale także przyznanym tu przez stronę pozwaną (k. 32). Nawet zatem przyjmując, że stan osobowy w tychże jednostkach penitencjarnych ulegał zmianom wskutek przyjęć, zwolnień i przeniesień, to wypada dać tu wiarę twierdzeniu powoda, że przez część, bądź też większość pobytu w tychże jednostkach w latach 2008 - 2010 był on osadzony w celach przeludnionych, tj. takich, w których powierzchnia przypadająca na skazanego wynosiła mniej niż 3 m kw. (por. art. 110 § 2 k.k.w.).

W realiach niniejszej sprawy należało zatem uznać, że umieszczenie powoda w zbyt ciasnej celi naruszało jego dobra osobiste – przede wszystkim jego godność oraz prawo do intymności. Nie sposób bowiem nie dostrzec, że długotrwałe przebywanie w przeludnionej celi, połączone z takimi niedogodnościami, jak np. konieczność spożywania posiłków na łóżku, długotrwałe oczekiwanie na możliwość skorzystania ze wspólnej toalety, czy też brak możliwości wykonywania swobodniejszych ruchów, stanowi nadmierną dolegliwość i narusza godność powoda oraz jego prawo do intymności. Sąd rozpoznający niniejszą sprawę podziela w tym zakresie stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów SN z dnia 18 października 2011 r. (III CZP 25/11).

Ustalenie, że umieszczenie powoda w przeludnionych celach mogło stanowić naruszenie jego godności i prawa do prywatności, nie oznacza jednakże konieczności uwzględnienia żądania zasądzenia zadośćuczynienia. Należy zauważyć, że przyznanie zadośćuczynienia pieniężnego za naruszenie dóbr osobistych stanowi uprawnienie sądu, nie zaś obowiązek. Wynika to bowiem z redakcji art. 448 k.c., który stanowi, że sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Stosując ten przepis, sąd bierze z kolei pod uwagę rozmiar i charakter doznanej przez poszkodowanego krzywdy, okoliczności jej powstania, a nade wszystko rodzaj i stopień winy naruszcyciela (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2002 r., V CKN 1581/00, OSNC 2004/4/53). Orzekając o zadośćuczynieniu za krzywdę doznaną w związku z odbywaniem kary pozbawienia wolności, sąd musi zachować tu szczególną ostrożność, gdyż pozbawienie wolności w założeniu stanowi dolegliwość dla osoby skazanej i wiąże się z drastycznym ograniczeniem jej praw. Teza ta znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, według którego cierpienie i upokorzenie związane z odbywaniem kary więzienia tylko wówczas stanowią naruszenie art. 3 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, gdy przekraczają nieunikniony element cierpienia wpisanego w pozbawienie wolności (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2007 r., II CSK 269/07).

Odnosząc powyższe uwagi do stanu faktycznego niniejszej sprawy, należy stwierdzić, że naruszenie dóbr osobistych powoda, jakkolwiek bezprawne, nie zostało tu przez stronę pozwaną zawinione. Przeludnienie panujące w zakładach karnych (aresztach śledczych) stanowi bowiem efekt długoletniego niedoinwestowania zakładów karnych, przy jednoczesnym wzroście przestępczości i wynikającym stąd zaostrzeniu polityki karnej państwa. Jest okolicznością niesporną, że dyrektorzy zakładów karnych (aresztów śledczych) nie mogą odmawiać przyjęcia osób, co do których wydany został sądowy nakaz umieszczenia ich w jednostce penitencjarnej, jedynie z powodu przeludnienia tych jednostek. W ramach posiadanych możliwości finansowych i lokalowych administracje jednostek penitencjarnych czynią wysiłki, aby poprawić warunki odbywania kary pozbawienia wolności. W żadnym zaś razie nie zostało wykazane, aby niedogodności związane z odbywaniem przez powoda kary stanowiły następstwo celowej dyskryminacji powoda przez funkcjonariuszy służby więziennej, czy też działania dyrektora zakładu karnego wymierzonego przeciw osadzonym w ogólności.

Przeciwko przyznaniu powodowi zadośćuczynienia pieniężnego przemawia też, że – pomijając kwestię przeludnienia – nie udowodnił on, aby w czasie odbywania przez niego kary naruszono jego konkretne prawa. W trakcie postępowania powód nie wykazał bowiem, że warunki w jakich przyszło mu odbywać karę pozbawienia wolności w (...)w L.oraz w (...) w W.nie odpowiadały wymogom przewidzianym w tym zakresie przez przepisy, a w szczególności

przez Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17.10.2003r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Poza swymi twierdzeniami, powód nie zaoferował bowiem innych wniosków dowodowych. Pomimo zobowiązania nie wskazał też imion i nazwisk oraz adresów zamieszkania świadków, których przesłuchania domagał się w sprawie (k. 181). Pozostały materiał dowodowy zgromadzony w sprawie potwierdza zaś, iż podstawowe prawa powoda jako osadzonego w były w tychże jednostkach penitencjarnych respektowane. Cele, w których przebywał powód były bowiem standardowo wyposażone w sprzęt kwaterunkowy oraz wydzielony kącik sanitarny, w którym znajdowała się toaleta i sprzęt do utrzymania czystości. Stan sanitarno – techniczny tychże cel był właściwy. Dotyczy to także kwestii wentylacji, ogrzewania, czy też oświetlenia tychże pomieszczeń. Powód przepisowo otrzymywał też niezbędne środki higieny oraz środki czystości. Mógł także korzystać z dostępnych w tychże jednostkach zajęć kulturalno – oświatowych, czy też z biblioteki. Miał także dostęp do niezbędnych aktów prawnych. Przez administrację jednostek traktowany był zaś tak jak i pozostali osadzeni tj. zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Przyjąć zatem należy, że warunki w jakich powód odbywał karę, odpowiadały aktualnym możliwościom finansowym Państwa i nie różniły się od warunków innych więźniów, nie miały zatem charakteru jakiegokolwiek dyskryminacji.

Ostatecznie nie można też pominąć faktu, że powód znalazł się w zakładzie karnym w związku z popełnieniem przestępstwa. Trzeba zaś mieć na uwadze, że z istoty odbywania kary pozbawienia wolności w zakładzie karnym wraz z innymi współwięźniami wynikają dolegliwości i liczne ograniczenia, w tym podnoszony przez powoda w związku z przeludnieniem stres. Czerpanie przez powoda korzyści majątkowych z faktu prawnego pozbawienia wolności mogłoby w tej sytuacji słusznie zostać odebrane jako niemoralne. Wniosek ten jest tym bardziej uzasadniony, że kwota żadanego zadośćuczynienia tj. 80.000 zł pozostaje tu w rażącej dysproporcji do sytuacji majątkowej powoda i nie została przez niego w żaden sposób umotywowana.

Mając zatem powyższe na względzie, Sąd uznał, że w sprawie brak było podstaw do zasądzenia na rzecz powoda dochodzonego zadośćuczynienia i dlatego też jego powództwo oddalił, o czym orzekł jak w punkcie I wyroku.

Orzekając o kosztach procesu (pkt. II wyroku), Sąd zastosował tu przepis art. 102 k.p.c. i nie obciążył powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz strony pozwanej. Sąd miał przy tym na względzie, że z uwagi na sytuację majątkową i życiową powoda, nie jest on w stanie uzyskać środków niezbędnych na pokrycie tych kosztów.